

Clara van Esso is geboren op 24 december 1919 in Den Haag. Ze was de dochter van Abraham van Esso en Esther Logher. Ze had drie boers, Levi (1917), Max (1922) en Arnold (1924-1943).

In 1932 werd in Den Haag het initiatief genomen om binnen de joodse Vereniging Toneel Ontspanning Philantropie (T.O.P.) een Scoutinggroep op te richten. In januari 1933 werd de groep formeel geïnstalleerd als T.O.P.-groep (groep 28) binnen het district Den Haag van de NPV. Van de groep waren zowel jongens (welpen, padvinders en voortrekkers) als meisjes (meisjesgezellen) lid. De groep was actief in het district, deed mee aan districtswedstrijden en kreeg op een gegeven moment de beschikking over een eigen kampeerterrein. Er was



veel contact met andere joodse groepen in Nederland. In *Ha'amoed; de Vuurzuil; veertien daagsch orgaan voor Joodsch Den Haag* staan regelmatig verslagen van hun activiteiten.

Clara werd bij de oprichting van de T.O.P. groep actief en was één van de meisjesgezellen.

Clara trouwde op 30 september 1941 in Den Haag met Levi (Lou) Mouwes (1912). Clara zat samen met haar man Lou, ondergedoken bij Johannes Henneman en zijn vrouw in Den Haag. Lou werkte voor Johannes als etaleur bij zijn kledingwinkel Henneman & Plukker. Toen Lou opgeroepen werd zich te melden voor een werkkamp, doken ze onder. Toen de Hennemans bericht kregen dat hun appartement door de Duitsers gesloopt zou worden om plaats te maken voor de Atlantic wall, doken Clara en Lou onder bij Johannes (Jan) Judels. Jan woonde op het terrein van het filiaal van de kledingfirma waar hij werkte. Hij had de bovenverdieping van zijn huis tot een onderduikadres verbouwd waar in eerste instantie het echtpaar van IJssel, vrienden van zijn ouders, onderdoken. Later kwamen hun dochter Selma en haar man Max van Esso, de broer van Clara erbij, omdat hun onderduikadres in het dorp Meteren in Gelderland onveilig werd. Clara en Lou zouden de laatste twee jaar van de oorlog hier blijven.

Toen de zoon van de familie Van IJssel, die zich in Friesland schuilhield, werd gearresteerd, moesten de zes onderduikers verhuizen. Johannes Judels en Johannes Henneman vonden voor hen een kelder in een huis in het centrum van Den Haag. Ze brachten de vluchtelingen dagelijks eten en na tien dagen, toen het veilig genoeg was om terug te keren, begeleidden ze hen terug naar het appartement. Ze waren gewapend met pistolen, maar de verhuizing verliep veilig.

Haar ouders en broer Arnold kwamen om in de concentratiekampen Auschwitz en Sobibor. Broer Levi sneuvelde in de meidagen van 1940 bij Wateringen.

Na de oorlog kregen Clara en Lou twee dochters, Hester en Liesbeth. Clara overleed in 1995, op 75 jarige leeftijd.

Op 30 juni 1983 werd Johannes Judels, Johannes Engelbertus Henneman en zijn vrouw, Jarmila Henneman-Kyjovska, door Yad Vashem erkend als Rechtvaardige onder de Volkeren.

### **Meer informatie**

[T.O.P.-groep, een Joodse padvindergroep in Den Haag \(1932-1941, 1945- ca. 1950\) –](#)

[Joods Erfgoed Den Haag](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 2, 1933, no. 17, 13-01-1933 » 13](#)

[jan 1933 - Pag. 13 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 23 dec 1938 - Art. 119 | Delpher](#)

[De residentiebode » 20 sep 1941 - Art. 39 | Delpher](#)

[Abraham van Esso Joods monument](#)

[Over Levie van Esso | Joods Monument](#)

[Afbeelding bij Levie van Esso | Joods Monument](#)

[Het vaderland » 08 sep 1954 - Art. 84 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 04 jun 1954 - Art. 96 | Delpher](#)

[Arolsen Archives - International Center on Nazi Persecution | 01020402 179 - Documente mit](#)

[Namen ab MOSER, Batseba | 01020402 179 - Documente mit Namen ab MOSER, Batseba](#)

[Registratie Abraham van Esso & Esther Logher & Levie van Esso & Clara van Esso & Max](#)

[van Esso & Arnold van Esso in 1913 te 's-Gravenhage » Open Archieven](#)

[Clara Mouwes Van Esso \(Den Haag, 24 december 1919 - locatie onbekend, datum](#)

[onbekend\) - Oorlogsbronnen.nl](#)

[Levie Mouwes & Clara van Esso](#)

[Clara van Esso \(1919 - d.\) - Genealogy](#)

[Judels Johannes Yad Vashem](#)

[Henneman Johannes & Jarmila \(Kyjovsky\) Yad Vashem](#)

[Clara Mouwes Yad Vashem](#)

[Documenten van Clara Mouwes \(geboren van Esso\)](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.